

ATATÜRK'ÜN TOPLANMAMIŞ YAZILARI

DR. FETHİ TEVETOĞLU

II¹

16 - Birçok aydınların Türkiye için tek çıkar-yol diye İngiliz, Amerikan veyâ Fransız Mandası'nı düşündükleri dönemde, şâir Mehmed Âkif (Ersoy), 21 Ağustos 1335 (1919) günkü 437-438 numaralı *Sebilürreşad* dergisinde (*Manda Mes'alesi*) başlıklı yazısında şunları yazıyordu: "... *Türkler'in yirmibeş asırdan beri istiklâllerini muhâfaza etmiş bir millet oldukları târihen müsbet bir hakikattir. Halbuki Avrupa'da bile mebde-i istiklâli bu kadar eski zamandan başlayan bir millet yoktur. Türk için istiklâlsiz hayat müstahildir (imkânsızdır). Târih de gösteriyor ki Türk, istiklâlsiz yaşayamamıştır!*"

Daha sonra 6 Şubat 1920'de Balıkesir'e gelerek burada oluşturulan ilk millî direniş cephesini "büyük bir gazâ" kabul eden Mehmed Âkif, Zağanos Paşa Câmii'ni doldurup taşan cemaate: "*Zafer yolu bu yoldur!*" diyerek Balıkesirlilerin ümit ve imanlarını artırmıştır.

İstanbul'un işgalini Fransız Elçiliği'ne protesto yazısı bırakarak şiddetle red cesaretini de gösteren Mehmed Âkif, 1919 Nisan sonlarında asker ve milletvekili bulunmadığı hâlde *Sebilürreşad* dergisinin klişesini alarak Anadolu'daki Millî Mücâdele'ye koşunca, onun gelişinden çok memnuluk duyan Mustafa Kemâl Paşa, derhâl açılan Burdur milletvekilliğine seçilmesi için şu emri vermiştir:

Şifre

Ankara, 29.4.1336 (1920)

Konya'da 12'nci Kolordu Kumandanı Fahreddin Beyefendi'ye

İstifasında musir bulunan Burdur livâsı Büyük Millet Meclisi âzâsı ve Ahz-ı Asker Reisi Miralay İsmail Beyefendi'nin yerine, livây-ı mezkûr B.M. Meclisi âzâlığına Ankara'da bulunan Şâir Mehmed Âkif Beyefendi'nin intihâbının te'min ve neticenin iş'ar buyurulmasını rica ederim.

Büyük Millet Meclisi Reisi

Mustafa Kemâl

¹ I. Bölüm, *Bellelen*, c.L (197) (Ağustos 1986), ss: 531-44.

(*Harb Târîhi Başkanlığı: Atatürk Arşivi, Belge: 39*)

(*T.C. Genelkurmay Harb Târîhi Başkanlığı Resmî Yayınları Atatürk Serisi Nu. 6, Ankara 1977, s. 145*)

17 - 13 Mart 1923'de eşleri Lâtife Hanım'la Adana'ya gitmek üzere trenle Ankara'dan hareket eden Reisicumhur Gazi Mustafa Kemâl Paşa (Atatürk), 15 Mart 1923 Perşembe günü Adana'ya gelmişlerdir. Türkocağı'nı ziyâretlerinde hâtıra defterine şunları yazmışlardır:

Adana "Türkocağı" Türklük nûrunun feyyaz menbaı olsun!

Bu ocağın ateşi çok, pek çok kadimdir. Onu, asırlarca, söndürmeğe çalışmaktan hâlî kalmadılar. Fakat, buna her teşebbüs edenin ocağı söndü. Çünkü o müteşebbisler, düşünmüyorlardı ki Adana "Türkocağı" en asîl Türk ocaklarının kızgın ateşleriyle dâimâ tenmiye olunmuşdur.

Ocağın bugünkü nurlu alevi her kalbi aydınlatıyor. Ben, bugün, bu alevin sıcak temâsında ne derin sevinç ve saâdet hisleri duydum.

15 Mart 39 Perşembe

M. Kemâl

Bu zengin topraklara, böyle münevver gençlere mâlik olan Türk Adana'nın ocağı dâimâ tütsün. 15 Mart 39

Lâtife Mustafa Kemâl

18 - Atatürk'ün 29 Ağustos 1924 Cuma günü başlayıp 18 Ekim 1924 Cumartesi günü tamamlanan 51 günlük yurt gezisinde, 15 Eylül 1924 Pazartesi sabahı saat 9.45'te Hamidiye Kruvazörü ile Trabzon'a gelmişlerdir. Gazi Mustafa Kemâl Paşa (Atatürk), 16 Eylül 1924 Salı günü akşam üzeri ziyâret ettikleri Trabzon Erkek Muallim Mektebi (Öğretmen Okulu)'nin hâtıra defterine şunları yazmışlardır:

24 Kânûn-u-evvel 1335 (1919) târihinde Fevzi Paşa Hazretleri'nin nazar-ı dikkatini celbeden talebe adedi (25), bugün 16 Eylül 1340 (1924)'da (176), yedi misli olmuş, geçen senelerin mahmul olduğu ahval ve şerâit nazar-ı dikkate alınırca memnun olmak lâzım, fakat memleketin muhtaç olduğu muallim miktarı düşünülürse bunun daha yüz misline çıkması îcab eder. Kemiyet noksanı yetişen muallimlerimizin kıymet ve faziletteki yüksekliği ile ancak kabil-i telâfidir. Ziyâretimdeki meşhûdâtım bu emniyeti bana bahşetmektedir. Bundan dolayı Müdür ve Hey'et-i Tâlimiye'ye teşekkür eder ve yeni neslin en büyük cumhuriyetçilik dersini

bugünkü Muallimler Hey'eti'nden ve onların yetiştirecekleri muallimlerden alacaktır, onu da hatırlatırım.

Reisicumhur

Gazi M. Kemâl

19 - 18 Eylûl 1924 Perşembe günü Rize'yi ziyâretleri sırasında iki Müftü, Atatürk'e bir dilekçe vererek kendilerinden medreselerin yeniden açılmasını istemişlerdir. Atatürk Müftülere:

Tevhîd-i tedrisat mı istiyorsunuz? Bu millet mektep yapmayacak mı? Şimdiye kadar geri kalmamızda en büyük âmilin ne olduğunu bilmiyor musunuz? Hayır medreseler açılmayacaktır. İâşenizi mi düşünüyorsunuz? Müsterih olun, ibâdetinizle uğraşın bırakın bu milleti. Yoksa bu kararı veren Meclis'de sizden büyük âlimler mi yok? Millet bildiği gibi yapacak” dedikten sonra Rize Vâlisi'ne dönerek:

“Bu adamlar burasını İran gibi mi yapmak istiyorlar?” diye sormuştur.

Bu haberin ajansta verilmesi üzerine, telgrafla duyduğu memnunluğu ve tebriklerini sunan İzmir Milletvekili Mahmud Es'ad (Bozkurt) Bey'e Atatürk'ün verdiği cevap şudur:

“Gezdiğim ve gördüğüm her yerde millet cehil ve taassuba ilân-ı harb hâindedir. Medeniyet ve teceddüd yolunda bir an kaybetmeye muvafakati yoktur. Paslı dimağların şuursuz tefevvüpleri, anide milletin müşterek ve müdhîş fevâriyle bunalmaktadır. Bunu gözlerimle gördüm. Bilmünasebe vâki beyânâtımdan dolayı izhar ve iblağ olunan sürûrlara teşekkür ederim efendim.

Reisicumhur

Gazi Mustafa Kemâl

20 - Atatürk'ün Hamidiye Kruvazörü'ndeki hâtra defterine yazdıkları yazı ise şudur:

Hamidiye Kruvazöründe

20 Eylûl 1340 Cumartesi

Hamidiye Kruvazörü, mâzîden yâdigâr kalan donanma aksâmı içinde, Türk Cumhuriyeti'nin, denizlerde faaliyete geçen ilk gemisi oldu. Beş senedenberi mütehas-siri olduğum deniz hayatını bana yaşatan bu sefine oldu. Türk Donanması ku-manda ve zâbitan hey'etini bu gemide ve buna refakat eden Peyk-i Şevket torpido kruvazöründe tanıdım.

Temas ettiğim rûhu genç, mefkûresi genç bu istikbal kumandan ve zâbitleri bize bahriyemiz için kuvvetli ümidler hâsıl etti. Bu kıymetli, şedid arzulu hey'eti yâdigâr-ı mâzî olan bu gemi içinde bırakmakla iktifâ olunamaz. Onları, müstaid ve müstahak oldukları kadar inkişâfa mazhar edebilmek için, bugünün icâbâtına kavuşdurmak lâzımdır. Hududlarının mühim ve büyük aksâmı deniz olan Türk devletinin donanması da mühim ve büyük olmak gerektir. O zaman Türk Cumhuriyeti daha müsterih ve emin olacaktır. Mükemmel ve kaadir bir Türk Donanması'na mâlik olmak gayedir. Bunun ilk azimet noktası sefâin-i bahriye tedârikinden evvel onları muvaffakiyetle sevk ve idâreye muktedir kumandanlara, zâbitlere, müte-hassıslara mâlikiyettir. Hamidiye'de ve Peyk-i Şevket'te tanıdığım arkadaşlar, gayeye yürüeyebileceğimizin canlı ve kıymetli delilleridir.

Bugün için bu güzide hey'et büyük alâka ile muhafaza olunacaktır. Mevcut büyük, küçük gemilerimizden yalnız kabil-i istifâde olanlar tefrik ve ihyâ edilebilir. Donanmamız hey'et-i umûmiyesinde, faal ve nâfi unsurlardan mütavâzî bir bahrî cüz'ütam vücade getirmek imkânına kani oldum. Bunun için Hükûmet-i Cumhuriye'nin, tedbir ve teşebbüsleriyle şahsan alâkadar olacağım.

Esaslı ve kıymetli bir nokta-i azameti bulduktan sonra ondan muazzam gayeye yürümek ve ona vâsıl olmak elbette müyesser olacaktır.

Gazi Mustafa Kemâl

21 - 21 Eylül 1341 (1925) Pazartesi günü Ankara'dan trenle İzmit'e gelen ve Söğüdlü Yatı ile Reşid Paşa Vapuru'na geçen ve 22 Eylül 1925 Salı günü saat 17.30'da Mudanya'ya varan Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Reşid Paşa Vapuru Hâtıra Defteri'ndeki yazıları şöyledir:

22 Eylül 1925

Vapurda

Reşid Paşa Vapuru'nda geçirdiğimiz saatler, kıymetli hâtîrâtım meyânında bulunacaktır. Gördüğümüz intizam ve mükemmeliyet, Seyr-i sefain idâremizin muktedir ellerde bulunduğuna şübhe bırakmamaktadır. Bu yazılarım teşekkürdür.

Gazi M. Kemâl

(Bu yazı, Cumhuriyet gazetelerinin 24 Eylül 1925 Perşembe günkü sayısında da yayınlanmış bulunmaktadır.)

22 - Atatürk'e karşı alçakça yapılmak istenen İzmir suikastı üzerine Genelkurmay Başkanlığı'ndan Türk Ordusu adına çekilen üzüntü telgrafına, Cumhurbaşkanı'nın cevabı:

Erkân-ı-harbiye-i Umûmiye Riyâseti'ne

Suikast münasebetiyle riyâset-i devletleriyle müftehir ve mübahî kahraman Ordumuzun duyduğu teessürü müş'ir telgrafnâmeysi samilerini aldım. İzhar buyurulmuş eser-i muhabbete arz-ı şükran eder ve kıymetli Ordumuza selâm, muhabbetler eylerim. 24.6.1926

*Reisicumhur
Gazi Mustafa Kemâl*

23 - Atatürk, 14 Eylül 1928 Cuma günü Sakarya Motoru ile Dolmabahçe Sarayı'ndan İzmir Vapuruna geçmiş ve saat 14.30'da gemi hareket ederek Karadeniz'e açılmıştır. Hareketten önce Dolmabahçe önünde demirli bulunan Hamidiye ve Mecidiye Kruvazörleri tarafından yapılan uğurlama törenine karşılık Atatürk şu telsizi göndermiştir:

Donanma Kumandanı Fahri Beyefendi'ye

Erkân-ı-harb Reisi Cevad Beyefendi'ye

Karadeniz'in dalgaları içinde en çok mûcib-i mahzuziyetim, kalbî hissim, samimî hâtıram siz olmaktadır. Bunu size ve adreslerini bilmediğim bütün arkadaşlara ve evlâdlara iblâğ ediyorum.

*Reisicumhur
Gazi Mustafa Kemâl*

(Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Gonca Arşivi, Filo Emirleri, Sene 1926-1927-1928 Dosyası. Ayrıca Bk. Raşit Metel: Atatürk ve Donanma, İstanbul 1966, s. 124)

24 - Atatürk 20 Eylül 1924 Cumartesi günü Hamidiye Kruvazörü ile Ordu'dan Samsun'a gelmiş ve burada 24 Eylül Çarşamba gününe kadar kalmış, incelemelerde bulunmuştur. 22 Eylül 1924 Pazartesi günü ziyaret ettiği Samsun Muallimler Birliği'nin hâtıra defterine şunları yazmıştır:

Samsun

22 Eylül 1340

"Samsun Muallimler Birliği" hey'etini tebrik ederim.

Gösterdikleri, münevver birlik âsârı takdire sezâdır.

Samsun evlâdları bu birliğin feyzinden ne kadar müstefid olacaklardır. Bütün Türkiye'ye şâmil, Muallimler Birliği'nin, bütün milleti münevver birlik hâline ge-

tirdiği zaman, Türk milletinin nasıl bir demir kitle olacağını düşünmek cidden büyük zevk ve saâdettir.

Bu kadar nurlu, bu kadar mes'ud netice verecek bir hedefin rehberlerini hürmetle selâmlarım.

Gazi M. Kemâl

25 - Büyük Zafer'den birkaç gün sonra, İstanbul Dârülfünûn'u Edebiyat Fakültesi Müderrisler Meclisi, 19 Eylül 1338 (1922) târihli oturumunda, Müderris Yahyâ Kemâl (Beyatlı) Bey'in teklifini oybirliği ile kabul etmiş ve Millî Mücâdele'nin büyük kahramanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi ve Başkumandan Gazi Mustafa Kemâl Paşa'ya "Fahrî Müderrislik" ünvanı vermiştir. Aslı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu 1338-1339 (1922-1923) yılları tutanak defterinde bulunan Atatürk'ün cevabı şudur:

Türk Harsı'nın mihrâkı olan fakülteniz fahrî müderrisliğine intihâbımdan dolayı meclisinize teşekkür ederim. Eminim ki millî istiklâlimizi ilim sâhasında fakülteniz ikmâl edecektir. Bu şerefli tekâmülün husulünü deruhde eden hey'etiniz arasında bulunmak bence hâiz-i iftihardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Başkumandan

Gazi Mustafa Kemâl

26 - Atatürk'ün 1930 yılı Kasım sonunda Samsun'dan başlayan Ege Vapuru ile yaptığı Karadeniz gezisi 1 Aralık 1930 Pazartesi günü İstanbul'a gelişi ile son bulmuştu. Atatürk'ün 15 Aralık 1930 Pazartesi günü Üniversite'yi ziyâreti sırasında Dârülfünûn Emini (Üniversite Rektörü) tarafından kendisine sunulan hâtıra defterine yazdıkları şunlardır:

15 Kânûnuevvel 1930

İstanbul Dârülfünûnunu'nda yüksek profesörler ve kıymetli gençlerle yakından tanıştığımdan çok memnun oldum. İlim timsâli olan bu yüksek müessesenin büyük hizmetleriyle iftihar edeceğimize şübhe yoktur.

Gazi M. Kemâl

27 - Menemen olayı üzerine Dolmabahçe'de Atatürk'ün huzurunda, 27 Aralık 1930 Cumartesi günü öğle üzeri başlayıp saat 18'e kadar süren bir toplantı yapılmıştır. B.M.Meclisi Başkanı Kâzım Özalp, Başbakan İ-

met İnönü, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'a şu mektubu göndermiştir:

"Menemen'de âhiren vukua gelen irtica' teşebbüsü esnâsında Zâbitvekili Kubilây Bey'in vazife ifâ ederken dıçar olduğu âkibetten Cumhuriyet Ordusu'nu ta'ziyet ederim.

Kubilây Bey'in şehâdetinde mürtecilerin gösterdiği vahşet karşısında Menemen'deki ahâliden bâzılarının alkışla tasvipkâr bulunmaları, bütün Cumhuriyetçi ve vatanperverler için utanılacak bir hâdisedir. Vatani müdafaa için yetiştirilen, dahilî her politika ve ihtilâlîn hâricinde ve fevkinde muhterem bir vaziyette bulunan Türk zâbitinin mürteciler karşısındaki yüksek vazifesi vatandaşlar tarafından hürmetle karşılandığına şüphe yoktur. Menemen'de ahâliden bâzılarının hataları bütün milleti müteallim etmiştir.

İstilanın acılığını tatmış bir muhitte genç kahraman Zâbitvekili'nin uğradığı tecavüzü milletin bizzat Cumhuriyet'e karşı bir suikast telâkki ettiği ve mütevacizler ile teşvikçileri ona göre ta'kip edileceği muhakkaktır.

Hepimizin dikkatimiz, bu meseledeki vazifelerimizin icâbâtını hassasiyetle yerine getirmeye ma'tuftur. Büyük Ordu'nun kahraman genç zâbiti ve Cumhuriyetin mefkûreci muallim hey'etinin kıymetli uzvu Kubilây Bey, temiz kanı ile Cumhuriyet'in hayâtîyetini tazelemiş ve kuvvetlendirmiş olacaktır."

Reisicumhur

Gazi M. Kemâl

28 - Atatürk, İstanbul'daki inceleme ve ziyâretleri sırasında 28 Aralık 1930 Pazar günü öğleden sonra Çarşıkapı'daki (Ayakkabıcılar Cemiyeti Merkezi)'ne giderek, buradaki ayakkabı sergisini gezmiştir. Atatürk, Ayakkabıcılar Cemiyeti'nin hâtıra defterine şunları yazmıştır:

"Kunduracılar sergisinde gördüğüm her türlü ayakkabılar, sanatkârlarının çok ilerlemiş olduklarını isbat eden eserleridir. Vatandaşlara yerli ayakkabılara râğbet göstermelerini tavsiye ederim. Yerli ayakkabılarını hâriçden gelmiş gibi göstererek fazla fiyatla satış yapmak hevesine düşenler bulunduğunu söyleyenler oldu. Eğer bu doğru ise çok teessüfe şâyandır."

Gazi M. Kemâl

29 - İktisad Bakanı Mustafa Şeref (Özkan) Bey'in 8 Eylül 1932 Perşembe günü istifası üzerine 9 Eylül 1932 Cuma günü İktisad Bakanlığı'na

atanan İzmir Mebusu Mahmud Celâl (Bayar) Bey'in göreve başlaması üzerine Atatürk'e yolladığı telgrafa, Atatürk tarafından gönderilen cevap:

İktisad Vekili Celâl Beyefendi'ye

Yıllardan beri büyük ve ciddi iktisad işleri içinde bizzat uğraşdınız. Görgü ve tecrübelerinizi çoğalttınız. Bu defa İktisad Vekâleti'ni daha yüksek ameli vasıflarla deruhte etmiş bulunuyorsunuz. Bundan çok memnun ve müsterihim.

Gerek zât-ı devletiniz ve gerek zât-ı devletinizi büyük isabetle seçen Başvekil Hazretleri'ne teşekkür ederim.

Bütün dünyâda olduğu gibi memleketimizde de en başda bulunan mühim işimiz, iktisad işidir. Bu işde en yüksek muvaffakiyeti temine çalışmak hayâtîdir, zarurîdir. Bunun için bu işde bütün devlet teşkilâtının, bütün yurttaşların ve hepimizin ciddi duygularla alâkalı olmamız lüzumu tabiidir. Millî İktisad yolunda emin olarak ve emniyet verecek kal'i ve radikal adımlar atarken esas programımızın ilham ettiği ameli tedbirleri tercih etmek en doğru yoldur.

İçtimaî heyetimizin bütün iş bölümleri sâhiblerini aynı faydalı alâka ile bu yolda elele vermiş, omuz omuza dayanmış, bir hedefe yürüyen samimî yolcuları yapmak, Devletin iktisad işinde yorgunluğunu azaltmak ve muvaffakiyet zamanını kısaltmak için tek çâredir. Muvaffakiyetiniz için benimle beraber bütün arkadaşlarımızın ve yurddaşlarımızın maddî ve maneî her türlü vâsıtalarla yardımcınız olduğunu düşünerek müsterihâne ve muvaffakiyetten emin olarak radikal surette çalışmanız efendim.

Reisicumhur

Mustafa Kemâl

30 - Komşu ve bilhassa Afganistan, İran, Saudî Arabistan, Ürdün ve Irak gibi İslâm ülkeleriyle dostça, yakın ilişkiler geliştirmeye dâimâ önem veren Atatürk, Irak'ın Milletler Cemiyeti'ne girmesi üzerine Irak Kralı Faysal'a şu kutlama telgrafını göndermiştir:

Irak Kralı Faysal Hazretleri'ne

Komşu ve dost Irak'ın tam istiklâline sâhib bir devlet olarak Milletler Cemiyeti'ne girmesi beni ve Türk milletini pek memnun eden bir hâdise olmuştur. Hararetili tebriklerimi takdim eder ve çok samimî dostluk hislerimi bu mes'ud vesile ile de tekrar eylerim.

Gazi M. Kemâl

31 - Millî Türk Talebe Birliği, 25 Nisan 1933 Salı günü olağanüstü bir kongre yapmıştır. Kongreye 51 yüksek okul ve fakülte temsilcisi ile 100'ü aşkın dinleyici-öğrenci katılmışlardır. Razgrat olayını protesto amacıyla yapılan gençlik gösterisinin izin alınmadan yapılması sebebiyle kovuşturmayla geçilmesi üzerine, izinsiz gösteri ile bir ilgileri olmadığını bildiren Türk Talebe Birliği Kongresi Dâimî Delegeleri'ne cevap veren Atatürk'ün telgrafı şudur:

Gençliğin çalışkan, hassas ve milliyetçi yetişmesi esas dileklerimizdendir. Gençlik her türlü faaliyetlerinde Cumhuriyet kanunlarına ve Cumhuriyet kuvvetlerinin usul ve kaidelerine riayetkâr bulunmaya da dikkatli olmalıdır. Cumhuriyet Hükümeti'nin millî meselelerde vazifesini bilir olduğuna ve kanunların ve adli kuvvetlerin adaletine emin olunuz.

Reisicumhur

Gazi Mustafa Kemâl

32 - 19 Ağustos 1918 Pazartesi günü yanında Süleyman Nazif, Fâik Âlî, Muslihiddin Âdil ve Râsim Ferid Beyler olduğu hâlde Tevfik Fikret'in Âşiyân'ını ziyâret etmiş ve deftere şunları yazmıştır:

19 Ağustos 1918 Pazartesi tavâf-ı tahatturunda bulunmakla mübahâ perestîşkârân-ı Fikret.

M. Kemâl

Süleyman Nazif

Fâik Âlî

Eğilmeyen bir başın huzûr-u mânevîsinde hürmetle eğiliyorum.

Muslihiddin Âdil

Râsim Ferid

33 - Cumhuriyet i'ânının 7. yıldönümü şerefine 29 Ekim 1930 gecesi Ankara Türkocağı'nda düzenlenen baloda Amerikalı gazeteci, Associated Press muhabiri Miss Dorothy Ring, Atatürk'le bir mülâkat yapmıştır. Atatürk'e: "*Türkiye'nin hangi bakımlardan Amerikanlaşmasının düşünüldüğünü*" soran Miss Ring'e Atatürk'ün cevabı şudur:

"TÜRKİYE BİR MAYMUN DEĞİLDİR VE HİÇBİR MİLLETİ TAKLİD ETMEYECEKDIR. TÜRKİYE NE AMERİKANLAŞACAK, NE DE BATILILAŞACAKDIR; O SÂDECE ÖZLEŞECEKDIR." (Joseph C. Grew's Diaries, MS. Am. 1687, C. 49, p. 1981-2, Houghton Kütüphanesi-Cambridge, Mass,- Yazmalar Koleksiyonu) (Ayrıca bk. Prof.ERCÜMEND Kuran: Atatürk ve Türkiye'nin Modernleşmesi, Türk Kültürü, Kasım 1965, Sayı: 37, s. 64).

34 - Uşak'ın düşman işgalinden kurtuluşunun 11. yıldönümünde Uşak Belediye Başkanı tarafından dâvet edilen Atatürk, 2 Eylül 1933 târihli şu telgrafi yollamıştır:

Kurtuluş Gününün Yıldönümünü Ben de Kutlar, Hakkımdaki Duygularınıza Teşekkür Ederim.

Cumhurreisi

Gazi Mustafa Kemâl

34 - Türkiye Himâye-i Etfal Cemiyeti (Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu) Genelsekreteri ve Bolu Milletvekili Dr. Fuad (Umay) Bey, 7 Nisan 1923 Cumartesi akşamı Agitania Vapuru ile New York'a gelmiştir. Ertesi gün saat 14'de New York'taki "Türk Teâvün (Yardımlaşma) Cemiyeti" kulübünde bir "New York Himâye-i Etfal Kongresi" yapılmıştır. Doktor Fuad (Umay) başkanlığında Amerika'nın çeşitli yörelerinden dokuz Türk ve Müslüman cemaati temsil eden onüç delegenin katılmasıyla 8545 kişinin temsil edildiği bu kongrenin gündemi şuydu: "Şimdiye kadar Amerika'nın muhtelif cihetlerinde teşkilâtsiz cemaatler hâlinde yaşayan Müslüman unsurları teşkilât altına alıp aralarında bir iştirak sağlamak; vatanında sefil ve bedbaht sürünen yüzbinlerce yetime yapılacak yardımı daha müsmir bir şekle sokmak."

Bu kongre için Gazi Mustafa Kemâl Paşa tarafından gönderilmiş mektubun Dr. Fuad Bey tarafından okunması, ayağa kalkan delegelerin son derece coşkun ve taşkın gösterileriyle karşılanmıştı:

Türk Teâvün Cemiyeti'ne

Ankara: 12/3/339

İstihlâs ve istiklâl-i vatan mücahedesinde şehid düşen kahramanların yavrularını müreffeh ve mes'ud etmeğe çalışan Türkiye Himâye-i Etfal Cemiyeti vedaatiyle evlâd-ı şühedâ haklarında Amerika'da bulunan dindaşlarımızın göstermiş ve göstermekte bulunmuş oldukları hissiyât-ı âlicenâbâne ve yüksek alâka-i insaniyetperverâne fevkalâde memnuniyetimi mücib oldu. Uzak ufuklardan Türkiye kahramanlarının evlâdlarına dest-i muavenet uzatan zevât-ı âliyye suret-i mahsusada arz-ı teşekkürat eylerim.

Bugün adedleri yüzbinleri geçen bîkes vatan yavrularının dâimâ derhâtır buyulacağından kuvvetle ümidvar bulunduğumu arz eylerim efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Gazi Mustafa Kemâl

(Doktor Fuad Mehmed (Umay): *Amerika'da Türkler ve Gördüklerim*, İstanbul, Vatan Matbaası 1341, s. 26)

35 - Anafartalarda, Atatürk'ün 19. Tümen'ine bağlı 57. Alayın komutanı Binbaşı Avni Bey tarafından tutuklanan İngiliz Teğmeni Paterson'un üzerinde bulunan İngiliz askerî haritasını Avni Bey, komutanı Mustafa Kemâl Bey'e, O da birliğin bağlı olduğu komutanları Es'ad (Bülkant) Paşa'ya vermiştir. Atatürk, haritanın üzerine kurşunkalemle şunları yazmıştır:

Bu haritanın umum Kolordumuz nâmına Kolordu Kumandanımız Es'ad Paşa Hazretleri'ne arz ve takdimi ensebdir.

M. Kemâl

(Haritanın aslı, Es'ad Paşa'nın yeğeni sayın Kâzım Taşkend'de, fotokopisi ise Hayat Târih Mecmuası, 1 Nisan 1965, Yıl: 1, Sayı: 3, ss. 20 ve 22'dedir.

عبدالله كرى نىك ايجىنىڭ
بىلگۈچىسى
۱۹۷۷

آقنى « تۈرك اوجىغى » نۇر كلك نۇر ياش
 قىيامەتتىن بۇرۇن !
 بىر اوجىغىڭ ئاتىس جۈدە ئاتىڭ ئىشەنچى
 قىلىپ . . . اوقى ، غەپلىرىڭ ، سۆزۈڭ ،
 جەللىقىڭ ، خالى قالمىدى . فقط ،
 بىر كۈن ئىت ئايەت ئىك . اوجىغى سىزى
 جۈرئەتلىك اوجىغىڭ ، دۈشمۈنۈڭ ، كە
 آقنى ، تۈرك اوجىغى » ان اصيل تۈرك
 اوجىغىڭ نىك قىزغىنە آتقۇر بلە راجھا
 تىمىدە . . .
 اوجىغىڭ بۈگۈنكى نۇرلى غەلۋى
 لىرىقچى ، آيىنىلا تۈرك . . . بە ، بۈگۈن ،
 بۈگۈنكى سىجىمە ، تېمىسىدە ، نە بىر
 سۆزۈڭ ، سەرت ھەرى ئۈمىد . . .
 ۱۹۷۷-يىلى ۹-ئاي

غازى باشا مەھسۇن ئىك ال يازمىسى .
قەدىمكى تۈرك تىلى .

بۈگۈنكى ئىشەنچىڭ ، بۈگۈنكى
 ئىشەنچىڭ ، بۈگۈنكى ئىشەنچىڭ ،
 اوجىغىڭ دائىم تۈركىيە

دائىم تۈركىيە

غازى باشا مەھسۇن ئىك ال يازمىسى

SALON
22 KIVİL 1340

"Samsun" Kullandır Birlikte "Hay'atında
tebrük ederim.

Gösterdikleri, münevver birlikleri asarı
takdire şeradır.

Samsun evlâtları bu birliğin fevriinden
ne kadar müteffit olacaktırlar.

Bütün Türkiyeye şâil, kullandır birlik-
çininin : bütün milletin münevver birlik ha-
zine refiklerini zemen, Türk Milletinin nesli.
bir demir katle olacağını düşünmek isteyen
büyük zevk ve saadettir.

Bukadar nurlu, bu kadar mes'ut netice
verecek bir hedefin rehberlerini barmetle
selâmların.

G A Z I
Mustafa Kemal

Handwritten notes in Turkish script, including the signature 'Mustafa Kemal' and the date '22 Eylül 1340'. The text is written in a cursive style and appears to be a personal or official note related to the typed document above.

۱۹۲۱ / ۱۹۱۸
بازار ايرسى طواف كنده بونفقه باهي سينكاران كوت

تخلص
آبيلدين پرباشق
درجه البوم
صورت
ايگوز

Belge III.

